

ย้อนรอยอดีตโทรเลข : การสร้างสายโทรเลขระหว่างเมืองสงขลาแลเมืองปีนัง

ภารดี สุภากาญจน์

การสื่อสารกับชาวต่างชาติผ่านทางระบบโทรเลข หรือในอดีต เรียกว่า ตะลึบแก๊บ (Telegraph) เริ่มมีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ ในพ.ศ. ๒๔๑๒ ทรงอนุมัติให้ชาวอังกฤษจัดตั้งบริษัทก่อสร้างและบำรุงรักษาทางโทรเลขตามคำเสนอ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๑๘ กรมกลาโหมดำเนินการสร้างทางสายโทรเลขสายแรกจากกรุงเทพมหานครไปปากน้ำ (หรือจังหวัดสมุทรปราการในปัจจุบัน) โดยวางสายเคเบิลโทรเลขได้น้ำต่อออกไป ถึงกระโจมไฟนอกสันดอนปากแม่น้ำเจ้าพระยารวมระยะทาง ๔๕ กิโลเมตร เพื่อใช้ในการส่งข่าวสารทางราชการเป็นหลัก และได้มีการก่อสร้างขยายไปเรื่อย ๆ เพื่อติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เชื่อมกับสายโทรเลขอินโดจีน ไชงฮอน ซึ่งเป็นสายแรกที่ติดต่อกับต่างประเทศ และใน พ.ศ. ๒๔๔๐ กรมโทรเลขได้สร้างทางสายกรุงเทพฯ แม่สอด จังหวัดตาก เพื่อไปต่อกับสายโทรเลขของอังกฤษไปเมืองมะละแหม่ง และย่างกุ้ง ประเทศพม่า และได้สร้างทางโทรเลขจากกรุงเทพฯ เพชรบุรี ชุมพร ท่งสง หาดใหญ่ และสงขลา เป็นลำดับ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ ได้เริ่มมีการสร้างสายย่อยจากสงขลาไปไทรบุรี (สมัยนั้นยังเป็นของสยาม และปัจจุบันคือรัฐเกอดะฮ์ ประเทศมาเลเซีย) และกัวลาลุมดา เพื่อเชื่อมต่อกับสายโทรเลขของอังกฤษไปปีนังและสิงคโปร์

จากเอกสารจดหมายเหตุ เรื่องการสร้างสายโทรเลขระหว่างเมืองสงขลาและเมืองปีนัง ใน ร.ศ. ๑๑๘ (พ.ศ. ๒๔๔๒) ได้กล่าวถึงการขออนุญาตของกระทรวงโยธาธิการ โดยพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ได้กราบบังคมทูลว่าได้รับแจ้งจากกระทรวงมหาดไทย โดยพระยาเสนาบดีรังกฤทธิ ว่าการสร้างสายโทรเลขแต่เมืองสงขลาถึงเมืองปีนังนั้น เจ้าพระยาไทรบุรีได้ให้ปากเสาเพิ่มเติมและให้เจ้ฮารเฮม (คนของเมืองปีนัง) เข้ามาฟังคำชี้แจงและได้ขอเบิกเครื่องใช้ในการนี้ด้วย ซึ่งได้มีพระบรมราชกระแสเห็นชอบ ดังเอกสาร (รหัสเอกสาร ยธ ๓.๓/๔๑)

ในปัจจุบันระบบโทรเลขได้ถูกยกเลิกไปแล้ว เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ทำให้เกิดบริการไปรษณีย์และขนส่งที่มีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็วและสามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการมากมายหลายประเภท เช่น โทรศัพท์มือถือ การรับส่งข้อความทางอีเมล การใช้เครื่องโทรสาร และการใช้สื่อออนไลน์ประเภทต่าง ๆ ทำให้การติดต่อสื่อสารระบบโทรเลขได้ถูกยกเลิกการใช้งานไปตามกาลเวลา ด้วยอายุการใช้งานนานถึง ๑๓๓ ปี

[5 หน้า]

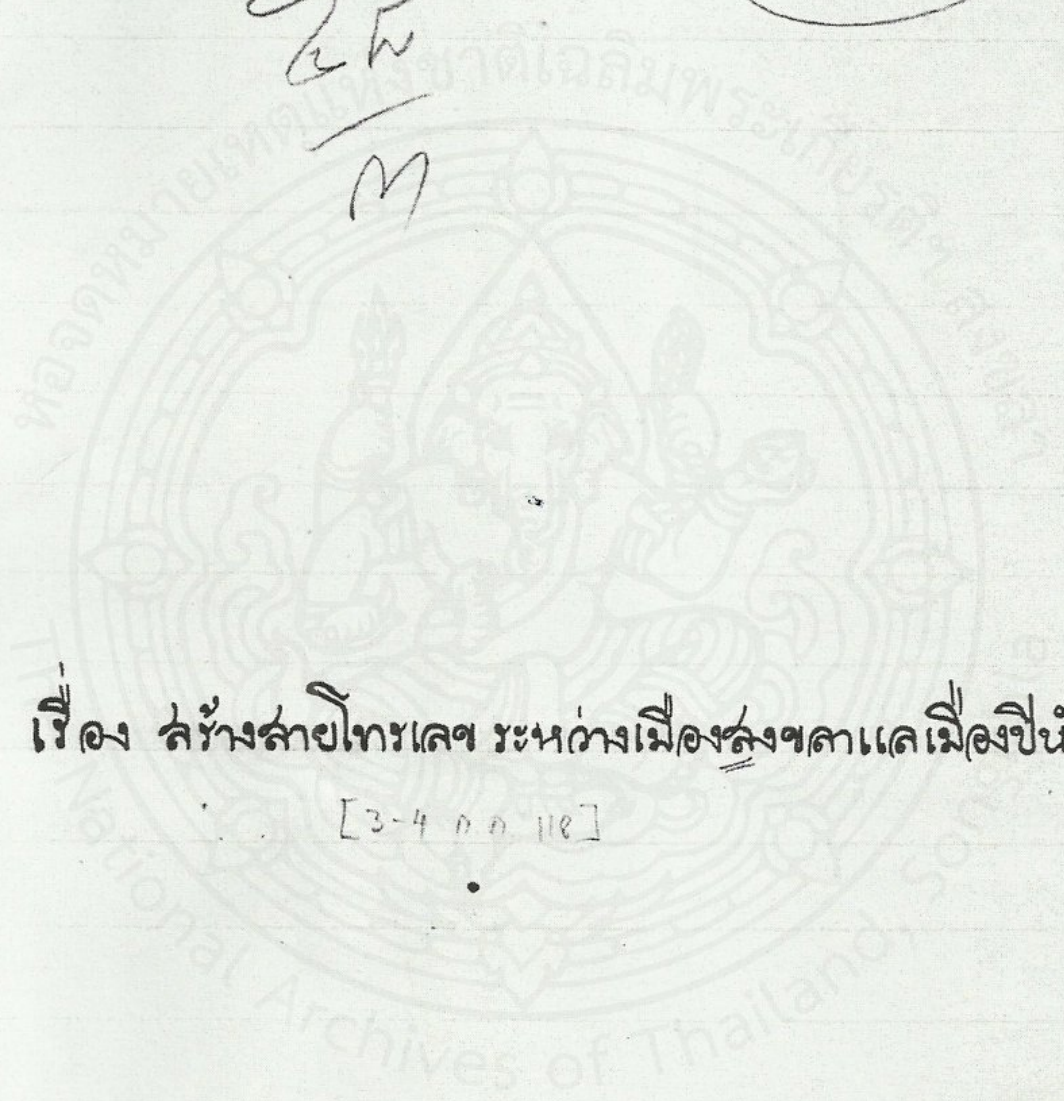
๒/๕ ม.๓/๕๑

๕๘/๕๘

๕๘
ม

เรื่อง สำนักราชเลข ระหน่วนเมืองสงขลาแลเมืองปีนัง

[3-4 ก.ค. ๑๑๕]

รับวันที่ ๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๑๘
พระยาเทเวศร์ ที่ ๕๑ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๑๘

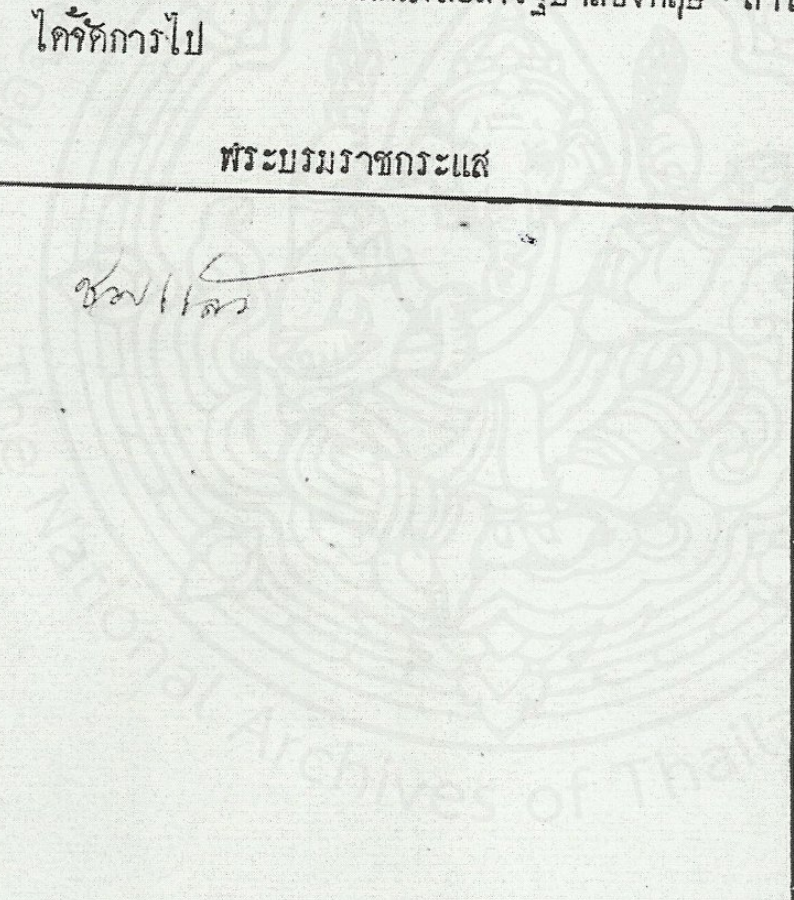
ว่ากระทรวงมหาดไทยแจ้งความว่า พระยาเสนาบดีทรงศฤงคารมีบอกมาว่า
การสร้างสายโทรเลขแก่เมืองสงขลาถึงเมืองป็นังนั้น เจ้าพระยาโทรไตให้
ปักเสาเพิ่มเติมที่เสียอยู่แล้ว ส่วนที่จะต่อกับสายเมืองป็นัง ใตให้เริ่บาร
เสมเข้ามาฟังคำชี้แจงและขอเบิกเครื่องใช้ในกรณีด้วย มหาดไทยเห็นชอบ
ด้วย พระยาเทเวศร์เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ราชการมาก ถ้าฝ่ายเรา
ใตสร้างเสร็จแล้วจะใตมีหนังสือถึงรัฐบาลอังกฤษ ถ้าไปรคเกล้า ๆ แล้วจะ
ใตจัดการไป

พระบรมราชกระแส

หมายเหตุ

ชวลิต

กรมมหาดไทย
กรุงเทพฯ
๑๑๘

๕๗๓๒๐

กรมการช่าง

พ.ศ. ๒๔๖๖

๒

ที่ ๕๑/๓๑๖

กระทรวงโยธาธิการ

วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๔๖๖
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
พระอรรคชายาเธอ พระราชกุมารีเสด็จ

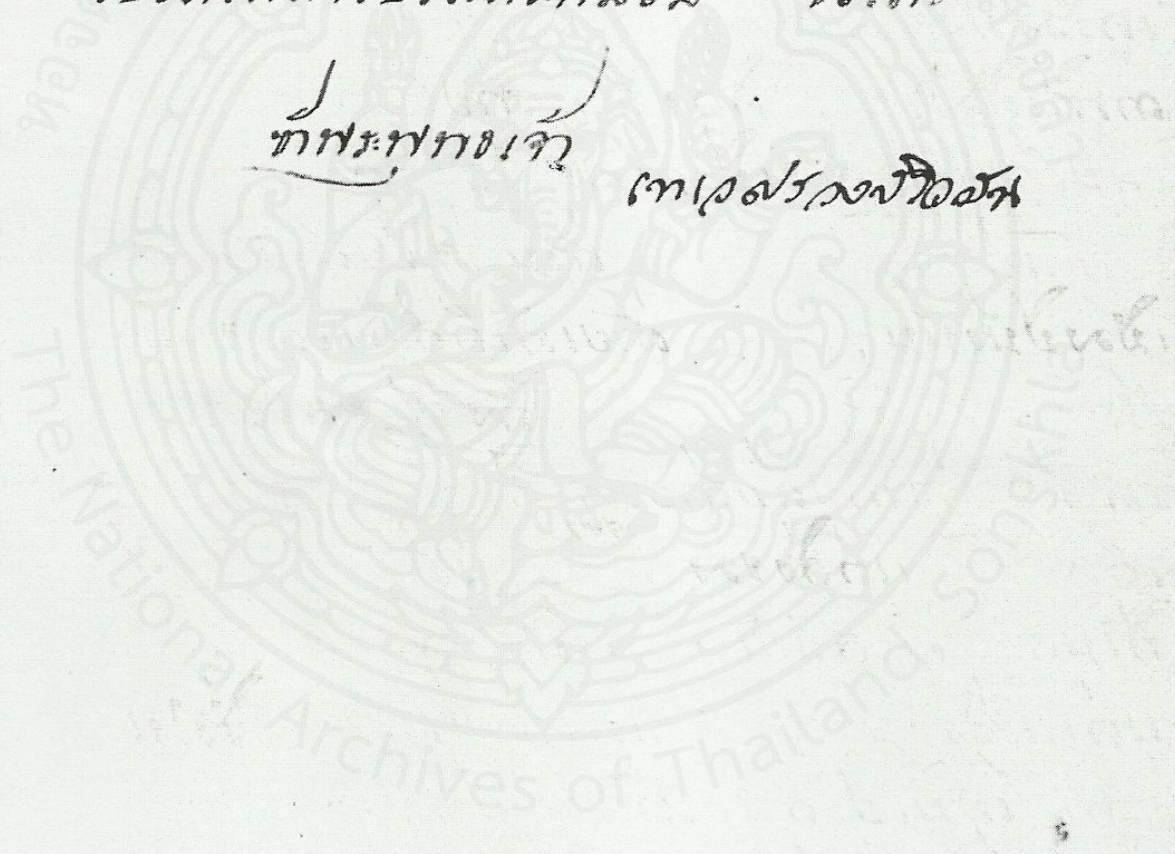
ด้วยพระกรุณาธิคุณแห่งความดี ได้รับ
โอบอุ้มพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
เรื่องจัดสร้างอาคารและเครื่องใช้ในส่วนเมือง
บุรีตั้งแต่แขวงเมืองสงขลาไปจนถึงตามตาม
ตามแดนของเมืองปักษ์นั้น เจ้าพระยาทุกข
สงคราม แลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ให้พนักงาน
ปัดเกล้าเพิ่มเติมที่เดิมนั้นอยู่แล้ว แต่ซึ่งจะต่อ
ด้วยสร้างอาคารและเครื่องใช้ในส่วนเมืองปักษ์นั้น เจ้าพระยาทุกข
สงคราม แลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ด้วยโปรดให้เจ้าพระยาสุรเสนาบดีแห่งกรุงเก่าด้วย
กระทรวงมหาดไทยเห็นสมควรที่เจ้าพระยาทุกข
สงคราม แลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรง
สั่งให้ติดต่อด้วยเมืองปักษ์ แลเมืองสงขลา ดังนี้
เป็นกรณีสมควรแล้วเห็นชอบด้วย โปรดให้
ตามท้าวเจ้าพระยาสุรเสนาบดีแห่งกรุงเก่าที่ออก
ที่คดีด้วยเรื่องด้วยตามที่ระดมสั่งให้ตลอด

ปักษ์

๓
ไปนี้เป็นตราที่ใจดีแล้ว เจ้าบารมีขอเปิด
เครื่องรีดเครื่อง สักปีทรงเลขได้หนักไหม
ลาวอ่อน ๑๐๗๐ อันดีเด เถอ ๑๐๐๐ ดก ๑๖
เครื่องมอ ๔ เครื่อง เพื่อได้ใช้การที่อว
การที่เมืองวาทระคิดจะตั้ง สักปีให้ตลอดไป
เหนด้วยเดสารก เมื่อตราสำเร็จแล้วจะเป็นปร
โยชน์แก่ราษฎรได้มาก ส่วนที่จะต่อสายด้วย
เมืองปีนั้น ที่สายสายเก่าได้ตั้งเสร็จแล้ว
ข้าพเจ้าที่เจ้าวัดมีหนังสือถึงบุรีบาลส่งถวาย
ขอให้เขาต่อสายด้วยสายใหม่ เพื่อให้ใช้การทั้งคืน
ได้ต่อไป แต่สิ่งของที่เจ้าบารมีขอเปิดนั้น
ที่ในกรมไปรษณีย์โทรเลขมีอยู่แล้วจัดที่ขาย
แต่เครื่องอื่น ๆ คือ สายเคเบิล เป็นต้น ซึ่งใน
เวลานี้กรมไปรษณีย์โทรเลขยังมี) ข้าพ
พเจ้าเจ้าวัดให้อนุญาตให้เขาจัดซื้อเอาเอง
ที่เมืองสงขลา หรือปีหนึ่งแล้วให้ส่งปลามาใช้
เงินให้โดยเงินในงบประมาณของกระทรวง
โยธาอยู่ที่หอที่เจ้าวัดได้ ที่กรมพระนคร

โปรดเกล้าฯ แลฯ ที่พระททชเจ้าจตุรดิราช
 ตามที่กราบบังคมทูลพระกรุณา
 ความควรเกล้าฯ แลฯ จ. ททชพระกรุณา
 โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ขอเดชะ

ที่พระททชเจ้า
 เทเวศร์วันอาทิตย์

ใบลาน. ๑ ไร่
หลวงพระบาง

๕๕๓๕๑
หลวงพระบาง
หลวงพระบาง
๕

ที่ ๒๓/๒๒๒ พ.ศ. ๒๔๖๖
วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๔๖๖
เรียน พ.ต.ท. เภสัชกร ร.๕ วัณโรค
ด้วย มี พ.บ. มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๗
ที่ ๕๑/๓๐๖๖ ลงวันที่ ๒๕
เจ้า พ.ต.ท. ^๒ ~~๒๒๒~~ ^{๒๒๒} ~~๒๒๒~~ เลขที่ ๒๒๒
คดี จะส่งสำเนาให้ ส.อ. ก. ๒๒๒
ส่ง ร.๕ เลขที่ ๒๒๒ ~~๒๒๒~~ ^{๒๒๒} ~~๒๒๒~~
ทราบแล้ว ขอแจ้งให้ทราบ
แล้ว ^{๒๒๒} ~~๒๒๒~~ ^{๒๒๒} ~~๒๒๒~~
มี + ~~โปรดเกล้าฯ~~ ^{๒๒๒} ~~๒๒๒~~ ^{๒๒๒} ~~๒๒๒~~
ขอรับแล้ว

+ ^{๒๒๒} ~~๒๒๒~~ ^{๒๒๒} ~~๒๒๒~~ ^{๒๒๒} ~~๒๒๒~~
๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒
๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒
๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒
๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒ ๒๒๒

